

**ВИДОВА РІЗНОМАНІТНІСТЬ РОДУ SPIRAEA L. В
УРБАНОФЛОРИ ЖИТОМИРА**

Мидловець Карина Вікторівна

студентка

Астахова Лариса Євгенівна

к.б.н., доцент

Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир, Україна

Анотація. Вивчено видовий склад роду *Spiraea* L. у зелених насадженнях м. Житомира. Виявлено 7 видів, з яких лише один є представником місцевої флори, а 6 – інтродуковані. Проведений порівняльний аналіз морфологічних ознак листків і суцвіть виявлених видів. З'ясовані особливості використання спірейних в озелененні міста.

Ключові слова: рід *Spiraea* L., морфологічні ознаки, озеленення, ландшафт, урбоекосистема.

У сучасному ландшафтному будівництві у більшості міст України широке використання мають рослини роду *Spiraea* L. Це пов'язано насамперед з тим, що вони належать до красиво квітучих чагарників, мають тривалий період цвітіння та характеризуються високою стійкістю і невибагливістю до умов зростання. Будучи включеними у склад різних рослинних композицій та архітектурних елементів, спіреї надають їм особливої художньої виразності та декоративності. У скверах і парках найчастіше вони зустрічаються як солітери на газоні або у невеликих групах серед листяних дерев, а на вулицях – як живоплоти і бордюри.

Рід *Spiraea* L. включає велику різноманітність видів, які легко схрещуються у природі, утворюючи міжвидові гібриди. За різними

літературними даними він нараховує від 100 до 120 видів, які поширені в Євразії та у Північній Америці [1, с. 44]. Якщо ж враховувати і культивари, то ця цифра буде перевищувати 200 [2, с. 66]. На території України у природних умовах зустрічається 7 видів спірей: *Spiraea media subsp. polonica* (Błocki) Dostal, *S. hypericifolia* L., *S. crenata* L., *S. pikoviensis* Besser, *S. chamaedryfolia* L., *S. litwinovii* Dobroc., *S. media subsp. media*, які переважно поширені у Лісостепу (6 видів). Менше видів росте у Степу і Карпатах – 3 і 2 види відповідно. У флорі Полісся спірейні відсутні [1, с. 48]. У садово-парковому будівництві на території України використовують як автохтонні так і інтродуковані види спірей. Мета нашого дослідження полягала у визначенні видової різноманітності роду *Spiraea* L. у зелених насадженнях м. Житомира, порівнянні морфологічних ознак листків та суцвіть у виявлених видів та з'ясуванні ролі спірейних в озелененні міста.

Маршрутним методом упродовж 2019-20 рр. були обстежені центральна частина м. Житомира та мікрорайони Смолянка і Східний. В ході досліджень виявлені 7 видів спірей: *Spiraea salicifolia* L., *S. cinerea* Zab., *S. japonica* L. f., *S. vanhouttei* (Briot) Zab., *S. flexuosa* Fisch. ex Cambess., *S. alba* Du Roi., *S. media* Franz. Schmidt. Лише 1 вид – *S. media* є представником природної флори України, інші 6 видів – інтродуковані. На основі порівняльного аналізу морфологічних ознак вегетативних і генеративних органів цих рослин з'ясовані відмінності у формі, розмірах, характері краю та розсіченості їх листкових пластинок, забарвленні квіток, типу суцвіть та особливостях розміщення на пагонах. Так, листки із цільнокрайною пластинкою характерні для *S. flexuosa* та *S. cinerea*. Проте, у першого виду листкові пластинки видовжено-еліптичної форми і майже вдвічі більші за розмірами порівняно із *S. cinerea*, у яких листки видовжено-ланцетні. У *S. salicifolia* та *S. alba* листки із широко-ланцетною листковою пластинкою із нерівномірно-пилчастими краями. *S. japonica* має видовжено-еліптичні, а *S. media* – яйцеподібно-видовжені листки із зубчастими краями. Обернено-яйцеподібна форма листкової пластинки із городчастим краєм характерна для *S. vanhouttei*.

Відрізняються виявлені нами види і за особливостями суцвіть. У *S. cinerea*, *S. vanhouttei*, *S. flexuosa* та *S. media* квіти мають біле забарвлення і зібрані у суцвіття щиток, які розміщені вздовж усієї довжини пагону. У *S. salicifolia*, *S. alba* та *S. japonica* суцвіття знаходяться на верхівці пагонів. У перших двох видів тип суцвіття – пірамідальна волоть, у останнього – складний щиток. За забарвленням квіток ці види також відрізняються: у *S. alba* вони білі, а у *S. salicifolia* і *S. japonica* – рожеві. В ході визначення місця рослин роду *Spiraea* L. у м. Житомирі було виявлено, що найчисельнішим видом у насадженнях є *S. vanhouttei*. Цей вид зустрічається у різних частинах міста як солітер, у групових насадженнях, у складі живоплотів. Він використаний в озелененні бульвару, парку, скверів, вулиць. Досить часто також зустрічаються насадження *S. japonica*, які розміщені у квітниках та групами на газонах. Кущі *S. salicifolia* та *S. alba* переважно висаджені на клумбах біля житлових будинків та формують смуги живоплотів, що відмежовують багатоповерхівки від тротуарів. По одному кущу представлені *S. cinerea* та *S. flexuosa*, розміщені в рекреаційній частині міста – в парку та на бульварі відповідно. Лише на території мікрорайону Східний виявлено *S. media*, з яких сформовані живоплоти поблизу житлових будинків. Таким чином, найбагатший таксономічний склад роду *Spiraea* представлений в центральній частині міста.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Федорчук М.М., Белемець Н.М. Особливості зонального поширення аборигенних видів роду *Spiraea* (Rosaceae) в Україні. // Флористичне і ценотичне різноманіття у відновленні, охороні та збереженні рослинного світу: монографія. – Київ: вид-во Ліра-К, 2018. – С. 44–50.

2. Карпенко Ю.О., Потоцька С.О. Колекція роду *Spiraea* агробіостанції ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка та її видова і ресурсна цінність для озеленення території міста Чернігова. // Перспективи розвитку лісового та садово-паркового господарства: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Умань, 2011. – С. 66–67.